

۱۱۴۱۱

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین
دانشکده پزشکی شهید بابایی

پایان نامه

جهت دریافت دکترای حرفه ای پزشکی عمومی

عنوان:

بررسی نگرش دانشجویان پزشکی در مورد حرفه پزشکی

استاد راهنما و مشاور:

خانم دکتر آمنه باریکانی

۱۳۸۸ / ۲ / ۱۵

موسسه تخصصی زبان
شبانه روز

پژوهش و نگارش:

محمد عنقره

سال تحصیلی: ۸۷-۱۳۸۶

شماره پایان نامه: ۲۳۷

۱۱۱۴۸۸

تقدیم بہ:

﴿مادر و مادر فداکار م﴾

کہ محطہ زندگی خود را دیون زحمات سیدر نعشان می باشم.

تقدیر و تشکر:

بر خود لازم می دانم از زحمات استاد اهنمای ارجمند

سرکار خانم دکتر آمنه باریکانی

که در طی انجام این پژوهش مرایاری نمودند

تشکر و قدردانی نمایم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
	فصل اول
۳	مقدمه
۱۰	اهداف
	فصل دوم
۱۱	بررسی متون
	فصل سوم
۲۳	مواد و روش ها
	فصل چهارم
۲۴	نتایج
	فصل پنجم
۴۰	بحث و نتیجه گیری
۴۶	پیشنهادات
۴۸	منابع
	ضمائم

فهرست جداول

صفحه

عنوان

- جدول ۱: توزیع فراوانی تعداد دانشجویان پزشکی در مقاطع مختلف ۲۴
- جدول ۲: توزیع فراوانی مقطع تحصیلی برحسب جنس ۲۵
- جدول ۳: توزیع فراوانی مقطع تحصیلی برحسب سن ۲۶
- جدول ۴: توزیع فراوانی وضعیت تأهل دانشجویان پزشکی در مقاطع مختلف پزشکی ۲۷
- جدول ۵: توزیع فراوانی عوامل موثر در انتخاب رشته پزشکی از طرف دانشجویان پزشکی ۲۸
- جدول ۶: توزیع فراوانی مقدار علاقه دانشجویان پزشکی به رشته پزشکی از زمان ورود ۲۹
- جدول ۷: توزیع فراوانی گروه های موثر در تغییر نگرش دانشجویان پزشکی به حرفه پزشکی ۳۰
- جدول ۸: توزیع فراوانی عوامل موثر در تغییر نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به حرفه پزشکی .. ۳۱
- جدول ۹: توزیع فراوانی میزان سواد پدر و مادر دانشجویان پزشکی ۳۲
- جدول ۱۰: توزیع فراوانی مقدار علاقه به رشته پزشکی در حال حاضر ۳۳
- جدول ۱۱: توزیع فراوانی توان حرفه پزشکی در تأمین جنبه های مختلف زندگی در آینده ۳۵
- جدول ۱۲: توزیع فراوانی تصمیم دانشجویان پزشکی در مورد آینده بعد از فراغت از تحصیلی ... ۳۶
- جدول ۱۳: توزیع فراوانی نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به رشته پزشکی برحسب جنس ۳۷
- جدول ۱۴: توزیع فراوانی نگرش دانشجویان برحسب مقطع تحصیلی ۳۸
- جدول ۱۵: توزیع فراوانی نگرش دانشجویان پزشکی برحسب مقطع سنی ۳۹

چکیده

زمینه: مشکلات اشتغال، دوره طولانی تحصیل، کاهش در آمدزایی حرفه پزشکی، عدم تأمین اقتصادی پزشکان، بی ثباتی وضعیت شغلی، چالشهایی است که در حال حاضر پیش روی جامعه پزشکی قرار دارد. عوامل مطروحه قادر خواهد بود تا نگرش دانشجویان پزشکی را تحت تأثیر قرار بدهد و به این ترتیب تأثیر منفی روی آموزش و یادگیری و انگیزه آنان داشته باشد. با توجه به اهمیت رشته پزشکی و با توجه به این که حرفه مذکور با جان انسانها سرو کار دارد، هر گونه افقی در کسب مهارتهای علمی و عملی غیرقابل جبران به دنبال خواهد داشت. به همین منظور بر آن شدیم تا نگرش دانشجویان را در سالهای مختلف تحصیلی مورد بررسی قرار دهیم.

هدف: این مطالعه به منظور تعیین نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به حرفه پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی قزوین در سال تحصیلی ۸۷-۸۶ اجرا شده است.

مواد و روش ها: نوع مطالعه توصیفی و جامعه پژوهش دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین در سال تحصیلی ۸۷-۸۶ بود. ابزار تحقیق پرسشنامه ای محتوی ۲۲ سؤال که بصورت خود ایفا توسط دانشجویان تکمیل می گردید. نتایج با استفاده از نرم افزار SPSS وارد کامپیوتر شده و اطلاعات توصیفی در قالب جداول و نمودار و اطلاعات تحلیلی با استفاده از آزمونهای کای دو (χ^2)، با در نظر گرفتن $P < 0.05$ تحلیل شده است.

یافته ها: ۲۳۸ نفر مورد پرسشگری قرار گرفتند. (۶۷/۵٪) ۱۶۰ نفر خانم و (۳۲/۵٪) ۷۸ نفر آقا بودند. ۳۷٪ افراد در محدوده سنی زیر ۲۰ سال، ۳۴٪ بین ۲۰-۲۳ سال و ۲۹٪ بالای ۲۳ سال بودند. ۶۱/۴٪ افراد تصمیم به ادامه تحصیل در دوره تخصصی داخل کشور داشتند و فقط ۱/۷٪ عدم ادامه تحصیل و فعالیت به عنوان پزشک عمومی را در نظر داشتند. نگرش دانشجویان به جنبه های اقتصادی و ارضاء روحی روانی پایین بود و نگرش آنها به جنبه های تأمین رفاه و آسایش شغلی و شخصی متوسط بود.

نتیجه گیری نهایی: نگرش دانشجویان در مورد تأمین اقتصادی و ارضاء روحی پایین بود. در حالی که نگرش در مورد تأمین رفاه و آسایش شغلی و شخصی و فعالیت و ارتقاء در یک حیطه علمی متوسط بود. نگرش دانشجویان پزشکی به رشته پزشکی منفی بود.

فصل اول

مقدمه و بیان مسأله

مقدمه

با توجه به اهمیت رشته پزشکی و با توجه به این که حرفه پزشکی با جان انسانها سر و کار دارد، هر گونه افتی در کسب مهارتهای علمی و عملی عواقب غیرقابل جبران خواهد داشت. در سالهای اخیر در دنیا تغییرات اساسی در نحوه پذیرش دانشجویان پزشکی رخ داده است، به طوری که هم اکنون به صورت گسترده پذیرفته شده است، که ورود به دانشکده پزشکی نباید تنها براساس معیارهای علمی باشد (۱). در بسیاری دانشکده های پزشکی معتبر، پذیرش دانشجو براساس سنجش خصوصیات فراشناختی (meta cognitive) در کنار توانمندی های علمی، مشارکت در فعالیت های که می تواند نشان دهنده انگیزه، مسئولیت پذیری، بلوغ فکری، کمال، نوآوری، تحمل، پشتکار، فداکاری برای ارائه خدمات، رعایت اصول شهروندی و سایر مشخصات مرتبط باشد، به عنوان پیش نیاز برای ورود به رشته پزشکی در نظر گرفته می شود. از طرفی متناسب بودن مشخصات شرکت کنندگان با اهداف حرفه ای و مسئولیت های سازمانی آنان از ملزومات ورود به رشته تلقی می گردد. (۱)

با گذشت زمان علم پزشکی به سرعت در حال پیشرفت و تحول است. با وجود این توسعه، مشکلات عدیده ای گریبانگیر دانشجویان این رشته می باشد که بعضاً موجب دلسردی آنان در امر مطالعه و تحصیل می گردد. فشار بازار کار، طبابت را به سوی تجارت

سوق می دهد و این باور تقویت می شود که از نقش پر حرمت و تقدس پزشکی به عنوان نگهبان سلامت و یاور دوران دردمندی فقط رد پا و یادگاری از گذشته ها باقی مانده است. (۳)

در سال های اخیر، تعدادی از کارشناسان پزشکی، اشاره کردند که پزشکی که تازه فارغ التحصیل می شوند، و وارد بازار کار می گردند، به خوبی قادر به مقابله با انتظارات و نیازهای جامعه نیستند. بنابراین مسئولان آموزش پزشکی باید بدانند چطور با نیازهای جامعه مقابله کنند و سعی بکنند تغییراتی را در سیستم آموزش ایجاد کنند که این تغییرات با نیازهای جامعه و پیشرفتهای علمی جدید هماهنگ باشد. (۱۴)

افزایش ناموزون و بی رویه تعداد پزشکان عمومی در کشور، یکی از مسایل حاد و مشکل آفرین جامعه ما است. نگرانی در مورد رشته تحصیلی و آینده شغلی از معضلات دانشجویان پزشکی می باشد. (۹)

عوامل مختلفی در دوران دانشجویی می توانند سبب علاقه و نگرش مثبت نسبت به رشته تحصیلی و یا برعکس منجر به خستگی و دلزدگی یا ناامیدی از ادامه تحصیل شوند.

در سالهای اخیر افزایش چشمگیر در تعداد فارغ التحصیلان دیده شده است. به نظر می رسد، این افزایش کمی بدون در نظر گرفتن جنبه های اجتماعی، روحی، مشکلات اقتصادی و اشتغالی، امکانات سیستم بهداشتی، عادات رفتاری و بهداشتی مردم، دوره طولانی

تحصیل، منجر به بروز مشکلاتی در زمینه رضایت پزشکان به خصوص پزشکان جوان است. علی‌رغم این که تعداد زیادی از دانشجویان پزشکی فارغ‌التحصیل می‌شوند. ما همچنان شاهد مناطقی هستیم که از کمبود پزشک در رنجند. در مقابل ما شاهد جمعیت روزافزون پزشکان بی‌کار هستیم. (۱۲)

در این تحقیق ما در نظر داریم آثار واقعیات مذکور را به نگرش دانشجویان پزشکی که ظرف ۱-۷ سال آینده در زمره پزشکان جوان کشور قرار می‌گیرند، بسنجیم.

فصل دوم

بررسی مثنوی و مروری بر مقالات

بیان مسئله

سالهای طولانی است که در ایران رشته پزشکی اولین اولویت انتخاب رشته دانش آموزان داوطلب در گروه تجربی می باشد. در بسیاری از دیگر کشورها نیز دانش آموزان ممتاز در رشته پزشکی ادامه تحصیل می دهند. در ایران انتخاب رشته دانشگاهی در سنین پایین صورت می گیرد، و از سوی دیگر غربالگری کافی در مورد خصوصیات فراشناختی ضروری در این افراد در هنگام گزینش دانشجو انجام نمی شود. انتخاب رشته در بسیاری از موارد بر مبنای فشارهای خانواده یا اطرافیان و تنها بر طبق نمره کنکور صورت می گیرد. (۱)

علاقه فردی، خدمت به جامعه، جایگاه اجتماعی رشته، تلقین جامعه بر اهمیت رشته پزشکی مهم ترین عوامل انتخاب رشته پزشکی بوده اند. شیوه ارزشیابی اساتید، کمبود امکانات پژوهشی، عدم امنیت شغلی، مشکلات مربوط به گذراندن طرح و ضوابط و برنامه-ریزی آموزشی، جزء مهمترین عوامل ایجاد کننده نگرش منفی دانشجویان پزشکی نسبت به رشته پزشکی و احساس مطلوب برای کمک به بیماران و رضایت اطرافیان بهترین عوامل نگرش مثبت در دانشجویان بوده است. (۲)

افزایش تعداد پزشکان تازه فارغ التحصیل، محدودیت ظرفیت پذیرش انسانی در نظام کنونی بهداشت و درمان باعث مازاد بر ظرفیت نیروی انسانی، کاهش درآمدهای حرفه پزشکی و عدم تأمین اقتصادی پزشکان، بی ثباتی وضعیت شغلی و مسائلی از این قبیل شده

است که این امور جز کاهش انگیزه در پزشکان تازه فارغ التحصیل و دانشجویان این رشته نتیجه نداشته است. گرایش پزشکان به امور غیرپزشکی و بعضاً فعالیت‌های تجاری که هیچ گونه ربطی با تحصیلات آنها ندارد. کاهش انگیزه پزشک و دانشجو برای افزایش بار علمی و ارائه خدمات، ایجاد رقابت شغلی مخرب که باعث کاهش منزلت اجتماعی حرفه پزشکی شده است و معضلاتی از این قبیل جامعه ما را با یک بحران جدی مواجه کرده است. (۳)

در سالهای نخستین پس از پیروزی انقلاب اسلامی، یکی از مهمترین مشکلات شبکه بهداشتی کشور، کمبود منابع انسانی به خصوص پزشک بوده است. به گونه ای که در سال ۱۳۵۷ به ازای هر ۱۸۰۰۰ نفر تنها یک پزشک وجود داشته است و تعداد زیادی از پزشکان خارجی در ایران مشغول به کار بودند. (۱۲)

این واقعیات مدیران بهداشتی - درمانی و آموزش پزشکی کشور را که چند سال بعد (۱۳۶۳) در هم ادغام شدند، بر آن داشت تا جهت تربیت نیروی انسانی مورد نیاز شبکه بهداشت کشور اقدام به تأسیس دانشکده های جدید پزشکی در کشور و افزایش پذیرش دانشجوی پزشکی نمایند. چنان که تعداد دانشکده های پزشکی از ۷ عدد در سال ۱۳۴۸ بالغ گردید و تعداد دانشجویان پزشکی در این مدت از ۵۶۲۱ به ۳۲۸۷۰ نفر افزایش یافت. (۱۲)

متأسفانه به نظر می رسد هدف اولیه افزایش تعداد پزشکان جهت رسیدن به نسبت یک پزشک به ازاء هر ۱۰۰۰ نفر بدون توجه به موقعیت فرهنگی - اجتماعی، واقعیات اقتصادی و

نیز محدودیت ظرفیت پذیرش نیروی انسانی در نظام کنونی بهداشت و درمان، داستان قدیمی عدم تعادل میان تولید و بکارگیری پزشکی را که پیش از این در کشورهای در حال توسعه دیگر رخ داده بود، در ایران شکل داده است. (۱۳)

مشکلات اشتغال پزشکان، کاهش درآمذزایی حرفه پزشکی، عدم تأمین اقتصادی پزشکان، بی ثباتی وضعیت شغلی چالشهایی است که در حال حاضر پیش روی جامعه پزشکی و بیش از همه فارغ التحصیلان جدید که بخش بزرگی از جامعه پزشکی را تشکیل می دهند، قرار دارد. این عوامل از یک سو موجب نارضایتی شغلی به پزشکان و کاهش کارآیی آنان در ارائه خدمات پزشکی شده و از دیگر سو گرایش پزشکان به حرف و مشاغل دیگری غیر از پزشکی را سبب شده است. (۴)

دانشجویان پزشکی که مشغول گذراندن دوره پزشکی هستند. ظرف ۷-۱ سال آینده فارغ التحصیل می شوند و به عنوان پزشک در برابر این واقعیات قرار می گیرند.

بررسی نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به حرفه پزشکی می تواند به عنوان شاخص مهمی در ارزیابی وضعیت اشتغال پزشکان و معیارهایی در جهت بهینه سازی برنامه و سیاست گذاریها در بخش آموزش و درمان بکار رود.

امروزه مطالعه نگرش به عنوان یک مفهوم روانشناسی- اجتماعی، جایگاه ویژه ای در علوم انسانی و پژوهشهای آن پیدا کرده است.

جاذبه و گیرایی این مفهوم برای پژوهشگران از آنجا ناشی می شود که نگرش و رفتار اجتماعی افراد را تحت تأثیر قرار می دهد. بر این اساس تصمیم گرفتیم تا طی تحقیقی، نگرش دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی در تمام مقاطع از سال اول تا آخر را بسنجیم.

اهداف

هدف اصلی:

تعیین نگرش دانشجویان پزشکی در مورد حرفه پزشکی در سال تحصیلی ۸۶-۸۷

اهداف فرعی:

- ۱- تعیین فراوانی دانشجویان مقاطع علوم پایه، فیزیوپاتولوژی، کارآموزی، کارورزی بر حسب سن و جنس و وضعیت تأهل.
- ۲- تعیین نگرش دانشجویان مقاطع علوم پایه، فیزیوپاتولوژی، کارآموزی، کارورزی در مورد حرفه پزشکی بر حسب سن و جنس
- ۳- مقایسه نگرش دانشجویان مقاطع علوم پایه، فیزیوپاتولوژی، کارآموزی و کارورزی در مورد حرفه پزشکی.

بررسی متون

بررسی پیشینه پژوهش

در این فصل ابتدا نگاهی داریم بر مفهوم و جایگاه نگرش (Attitude) در علوم رفتاری و آموزشی بهداشت، سپس مطالعات مشابه و مرتبط انجام گرفته در داخل و خارج کشور را مرور خواهیم کرد.

نگرش

تا سال ۱۹۰۱، نگرش را یکی از عوامل تعیین کننده برای قصد تعریف می کردند. در این سال بالدوین (Baldwin) نگرش را آمادگی برای توجه با نوعی عمل معین تعریف کرد. اولین استفاده عملی از مفهوم نگرش برای توصیف رفتارهای اجتماعی توسط (Tomas) و نانیکی (Naniki) بدین مضمون ارائه گردید که نگرش فرایند فکری فرد است که پاسخ های واقعی و بالقوه را تعیین می کند. دانشمندان علوم اجتماعی در ابتدا فکر می کردند که نگرش ها می توانند برای شرح اعمال انسان به عنوان یک آمادگی رفتاری بکار برده شوند. آمادگی های رفتاری در واقع همان قصد می باشند، و نگرش عامل شخصی انسان است. (۵)

این نظریه تا سال ۱۹۶۰ ادامه داشت. کرچ (Kerech) از جمله محققینی است که در رابطه با نگرش مطالعاتی را انجام داده است. او معتقد بود که رفتارهای اجتماعی انسان همه

به وسیله نگرش انسان رهبری می شوند. بنابراین تأثیر نگرش بر روی کلیه رفتارها را مطرح کرد. (۵)

تورستون (Turstone) نظریه ای را در مورد نگرش ارائه داد، که به موجب آن نگرش فرد نسبت به شخصی به الگوی رفتاری فرد بر می گردد. لکن این ارتباط همیشگی نیست. به این معنا که هر نگرش منجر به رفتار نمی شود و رابطه ضروری بین نگرش را در رفتار بسیار موثر می دانستند. (۵)

تورستون روشی را برای سنجش نگرش مطرح کرد. وی در اندازه گیری نگرش، طبقه بندی را طیف مثبت تا منفی مطرح کرد، (از مطلوب تا نامطلوب)، نگرش را هیچگاه نمی توان با بله یا خیر سنجید، بلکه در سنجش نگرش باید دامنه (Range) یا طیفی موجود باشد. تورستون تعریفی از نگرش ارائه داد، که به شرح زیر می باشد: نگرش عبارتست از محبت داشتن به شیء، چیز یا امری و یا در مقابل شیء یا چیزی بودند. (۵)

لیکرت در سال ۱۹۳۲ برای سنجش نگرش روشی را مطرح کرد، و نمونه سئوالاتی را مطرح کرد که در هر مورد آن ۵ نکته وجود داشت و این موارد را به شرح زیر طبقه بندی کرد:

۱- کاملاً موافق